

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3606]-1

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PHILOSOPHY

(PH-101 : Indian Epistemology and Metaphysics)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* in **20** words each : [14]

- (1) What is meant by Anubhāva ?
- (2) State any *two* types of Pramā.
- (3) State the pramāṇas accepted by Vedānta.
- (4) What is Alaukika Pratyakṣa ?
- (5) What is meant by Parataḥprāmānya ?
- (6) State Buddhist definition of Pratyakṣa.
- (7) What is meant by Sapakṣa ?
- (8) Give an example of Bādhita Hetvābhāsa.
- (9) Give definition of Upmāna Pramāṇa.
- (10) What is Ātmakhyāti ? Who advocates it ?

P.T.O.

2. Write notes on any *two* in **50** words each : [8]

- (1) Nature of Pramāṇa according to Mīmāṃsakas.
- (2) Saphala Pravṛttijanakattva.
- (3) Satkhyāti.
- (4) Satpratipakṣa Hettvābhāsa.

3. Answer any *three* in **150** words each : [18]

- (1) What is meant by Tadvati Tatprakāra Jñānam ? Explain.
- (2) Explain with the illustration the nature of Parārthānumāna.
- (3) How do Naiyayikas reduce Arthāpatti pramāṇa ? Explain.
- (4) Explain the nature of Śabda Pramāṇa.
- (5) Explain in brief Nyāya theory of Parataḥprāmānya.

4. Answer any *one* in **500** words : [20]

- (1) Explain fully the nature and kinds of Pratyakṣa according to Nyāya.
- (2) Elaborate Mīmāṃsa theory of error.
- (3) Explain with the illustrations the conditions of sad-hetu.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवावेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

1. कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे द्या :

[14]

- (1) अनुभव म्हणजे काय ?
- (2) प्रमेचे कोणतेही दोन प्रकार सांगा.
- (3) वेदान्ताने स्वीकारलेली प्रमाणे सांगा.
- (4) अलौकिक प्रत्यक्ष म्हणजे काय ?
- (5) परतः प्रामाण्य म्हणजे काय ?
- (6) बौद्धांची प्रत्यक्षाची व्याख्या द्या.
- (7) सपक्ष म्हणजे काय ?
- (8) बाधित हेत्वाभासाचे उदाहरण द्या.
- (9) उपमान प्रमाणाची व्याख्या द्या.
- (10) आत्मख्याति म्हणजे काय ? ती कोणी मांडली ?

2. कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी 50 शब्दांत टीपा लिहा :

[8]

- (1) मीमांसकांच्या मतानुसार प्रमाणाचे स्वरूप.
- (2) सफल प्रवृत्तिजनकत्व.
- (3) सत्ख्याति.
- (4) सत्प्रतिपक्ष हेत्वाभास.

3. कोणत्याही तीनांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे द्या : [18]

- (1) तद्वति तत्प्रकारकज्ञानम् म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- (2) परार्थानुमानाचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (3) नैयायिकांनी अर्थापत्ति प्रमाणाचा समावेश दुसऱ्या प्रमाणात कसा केला आहे ते स्पष्ट करा.
- (4) शब्दप्रमाणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (5) न्यायाचे परतः प्रामाण्याची उपपत्ती थोडक्यात स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर द्या : [20]

- (1) न्यायदर्शनाच्या प्रत्यक्ष प्रमाणाचे स्वरूप आणि प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.
- (2) मीमांसकांचा ख्यातिवाद स्पष्ट करा.
- (3) सदहेतूच्या अटी सोदाहरण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3606]-13

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PHILOSOPHY

(PH-201 : Western Epistemology and Metaphysics)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* in **20** words each : [14]

- (1) State the *three* conditions of knowledge.
- (2) What is meant by a non-fundamental approach to knowledge?
- (3) What is the basic tenet of sense-data theory of perception?
- (4) State the distinction between necessary and contingent knowledge.
- (5) Give an example of a synthetic statement.
- (6) Give distinguishing features of Pyorrhoe's Scepticism.
- (7) State the basic tenet of verificationist theory of meaning.
- (8) What is the criterion of truth advocated by Coherence theory ?
- (9) What is Gettier's problem ?
- (10) What does the direct theory of perception propose ?

P.T.O.

2. Explain any *two* in **50** words each : [8]
- (1) Foundational approach and justification of knowledge.
 - (2) Representational theory of perception.
 - (3) Pragmatic theory of truth.
 - (4) Arne Naess's scepticism.
3. Answer any *three* in **150** words each : [18]
- (1) Discuss in detail use theory of meaning.
 - (2) State and explain Gettier's problem.
 - (3) Bring out the distinction between apriori and aposteriori knowledge.
 - (4) What is the problem of synthetic apriori knowledge ? Explain.
 - (5) Critically examine Coherence theory of Knowledge.
4. Answer any *one* in **500** words : [20]
- (1) Discuss in detail the nature and importance of Human Scepticism
 - (2) State and examine Representational theory of Perception.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवावेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पाहावी.

1. कोणत्याही **सात** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **20** शब्दात लिहा : [14]
- (1) ज्ञानाच्या **तीन** अटी सांगा.

- (2) ज्ञानाचा मूलधाररहित दृष्टिकोन म्हणजे काय ?
- (3) प्रत्यक्षाच्या वेदनदत्त उपपत्तीचे मूलभूत तत्व काय ?
- (4) आवश्यक आणि नैमित्तिक ज्ञानातील फरक सांगा.
- (5) संश्लेषक विधानाचे उदाहरण द्या.
- (6) पायारोच्या संशयवादाचे वैशिष्ट्यपूर्ण गुणधर्म सांगा.
- (7) अर्थाच्या प्रचीतिक्षमतावादी उपपत्तीचे मूलभूत तत्व सांगा.
- (8) सुसंवादी उपपत्तीनुसार सत्याचा निकष कोणता ?
- (9) गेटियरची समस्या काय आहे ?
- (10) साक्षात प्रत्यक्षाची उपपत्ती म्हणजे काय ?

2. कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 50 शब्दात टिपा लिहा :

[8]

- (1) मूलधारीत दृष्टिकोन आणि ज्ञानाचे समर्थन.
- (2) प्रत्यक्षाची प्रातिनिधिक उपपत्ती.
- (3) सत्याची फलप्रामाण्यवादी उपपत्ती.
- (4) अरने नॅस्सेचा संशयवाद.

3. कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा :

[18]

- (1) अर्थाच्या उपयुक्तता उपपत्तीची सविस्तर चर्चा करा.
- (2) गेटिअरची समस्या मांडून तिचे स्पष्टीकरण करा.
- (3) अनुभव निरपेक्ष आणि अनुभवाधिष्ठित ज्ञानामधील फरक सांगा.
- (4) संश्लेषणात्मक अनुभवपूर्व ज्ञानाची समस्या काय आहे ते स्पष्ट करा.
- (5) ज्ञानाच्या सुसंवाद उपपत्तीचे चिकीत्सक परिक्षण करा.

4. कोणत्याही एका विषयावर 500 शब्दांत उत्तर लिहा :

[20]

- (1) ह्यूमच्या संशयवादाचे स्वरूप आणि महत्व यांची सविस्तर चर्चा करा.
- (2) प्रत्यक्षाची प्रातिनिधिक उपपत्ती मांडून तिचे परिक्षण करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3606]-14

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PHILOSOPHY

(PH-202 : Social-Political Philosophy)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* in 20 words each : [14]

- (1) State a definition of state.
- (2) Give *one* justification for the origin of Nation.
- (3) What is the basic principle underlying Locke's Social Contract Theory ?
- (4) What are the distinguishing features of the open society according to Popper ?
- (5) Explain the term 'holism'.
- (6) Give a definition of dharma.
- (7) What according to Kautilya are the principles of Social Regulation ?
- (8) Explain the notion of the rule of law.
- (9) State Plato's concept of Justice.
- (10) Give Rawl's concept of Justice.

2. Answer any *two* in 50 words each : [8]

- (1) Hobbes' Social Contract Theory.

P.T.O.

- (2) Nationalism.
- (3) Manu's views on social order.
- (4) Morality and social regulations according to Kautilya.

3. Answer any *three* in **150** words each : [18]

- (1) Discuss Locke's views on the origin of state.
- (2) Explain Marx's views on Society.
- (3) Explicate Nozick's criticism on Rawl's concept of Justice.
- (4) State and examine Manu's views on Dharma.
- (5) Examine critically Aristotle's concept of Justice.

4. Answer any *one* in **500** words : [20]

- (1) What is the controversy between Individualism and Holism ?
Explain Hegel's views on society in the light of this controversy.
- (2) Discuss in detail Rawl's views on Justice.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवावेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

1. कोणत्याही **सात** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **20** शब्दांत लिहा : [14]

- (1) राज्याची व्याख्या लिहा.
- (2) राष्ट्रनिर्मितीमागचे **एक** समर्थन द्या.
- (3) लॉकच्या सामाजिक करारामागचे मूलभूत तत्त्व कोणते ?

- (4) पॉपरच्या मते खुल्या समाजाचे वैशिष्ट्यपूर्ण गुणधर्मे कोणते ?
- (5) 'समष्टीवाद' हे पद स्पष्ट करा.
- (6) धर्माची व्याख्या द्या.
- (7) कौटिल्याच्या मतानुसार सामाजिक नियमनाची तत्त्वे कोणती ?
- (8) कायद्याच्या राज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (9) प्लेटोची न्यायाची संकल्पना सांगा.
- (10) रॉल्सची न्यायाची संकल्पना सांगा.

2. कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 50 शब्दांत टीपा लिहा : [8]

- (1) हॉब्सचा सामाजिक करार तत्व;
- (2) राष्ट्रवाद;
- (3) मनुचे सामाजिक व्यवस्थेविषयीचे विचार;
- (4) नैतिकता आणि सामाजिक नियमनविषयक कौटिल्याची मते.

3. कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा : [18]

- (1) लॉकच्या राज्याच्या निर्मितीविषयीच्या मतांची चर्चा करा.
- (2) मार्क्सचे समाजविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (3) रॉल्सच्या न्याय संकल्पनेवरची नोंझीकची टीका स्पष्ट करा.
- (4) मनुचे धर्मविषयक विचार सांगून त्याचे परिक्षण करा.
- (5) ऑरिस्टॉटलच्या न्यायाच्या संकल्पनेचे चिकीत्सक परिक्षण करा.

4. कोणत्याही एका विषयावर 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) व्यक्तीवाद आणि समष्टीवाद यांच्यातील वाद काय आहे ? यासंदर्भात हेगेलचे समाजविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (2) रॉल्सच्या न्यायविषयक संकल्पनेची सविस्तर चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3606]-17

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PHILOSOPHY

(PH-205 : Aesthetics)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* of the following in **20 words each : [14]**

- (1) Explain the term 'autonomy of aesthetics'.
- (2) Give a definition of sublime.
- (3) Explain the term 'Form'.
- (4) What is the distinction between an appreciation and evaluation ?
- (5) Explain the term 'virtual time' ?
- (6) How does Plato define the Nature of Art ?
- (7) Name the philosopher who advocated the view of art as symbolic form ?
- (8) Give an example of an aesthetic judgement.
- (9) What is Dickie's view regarding aesthetic attitude ?
- (10) Explain the term 'robust realism'.

P.T.O.

2. Write notes on any *two* of the following in about **50** words each : [8]
- (1) Concept of Beauty.
 - (2) Distinction between an art object and aesthetic object.
 - (3) Cultural Relativism.
 - (4) Art as Intuition.
3. Answer any *two* of the following questions in about **150** words each : [18]
- (1) Explain the distinction between material and medium of art.
 - (2) State and examine the view that art is significant form.
 - (3) Write a note on robust relativism.
 - (4) Bring out different views regarding aesthetic attitude.
4. Answer any *one* of the following questions in about **500** words : [20]
- (1) Discuss any *one* theory in association with the interpretation of a work of art.
 - (2) State and examine the expressionist view regarding the nature of art.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **सात** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **20** शब्दांत लिहा : [14]
- (1) 'सौंदर्यमीमांसेची स्वायत्तता' हे पद स्पष्ट करा.
 - (2) विराटतेची व्याख्या द्या.

- (3) रचना (आकृतिबंध) हे पद स्पष्ट करा.
- (4) आस्वादन आणि मूल्यमापन यांतील फरक सांगा.
- (5) 'मूल्यात्मक काळ' हे पद स्पष्ट करा.
- (6) कलेच्या स्वरूपाची व्याख्या प्लेटो कशी करतो ?
- (7) 'कला म्हणजे प्रतीकात्मक रचना', या दृष्टिकोना पुरस्कार केलेल्या तत्त्वचिंतकाचे नाव सांगा.
- (8) सौंदर्य विधानाचे उदाहरण द्या.
- (9) सौंदर्यवृत्तीबाबत डिकीचा दृष्टिकोन काय आहे ?
- (10) 'सशक्त वास्तववाद' हे पद स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर 50 शब्दांत टीपा लिहा : [8]

- (1) सौंदर्य संकल्पना
- (2) कला वस्तु आणि सौंदर्य वस्तु यांतील फरक.
- (3) सांस्कृतिक सापेक्षतावाद.
- (4) कला म्हणजे अंतःप्रज्ञा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा : [18]

- (1) कलेचे घटक द्रव्य आणि माध्यम यांतील फरक स्पष्ट करा.
- (2) कला म्हणजे अर्थपूर्ण रचना हा दृष्टिकोन सांगून त्याचे परीक्षण करा.
- (3) सशक्त सापेक्षतावादावर टीपा लिहा.
- (4) सौंदर्य वृत्तीबाबतचे विविध दृष्टिकोन विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचा उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) कलाकृतिच्या अन्वयार्था संदर्भातील कोणत्याही एका उपपत्तीची चर्चा करा.
- (2) कलेच्या स्वरूपाबाबतचा आविष्कारवादी दृष्टिकोन सांगून त्याचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3606]-18

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2009

PHILOSOPHY

(PH-206 : Śaṅkar)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* in **20** words each :

[14]

- (1) What is meant by Turiya ?
- (2) What is the object of Vishwa ?
- (3) State the Tāṭastha Lakṣaṇa of Brahma.
- (4) Define : Adhyāsa.
- (5) What is meant by Anadhigatatva ?
- (6) What is meant by Vastutantra ?
- (7) State the Pramāṇas accepted by Śaṅkara.
- (8) State Śaṅkara's view regarding Prāmāṇya.
- (9) Name Śaṅkara's theory of error.
- (10) What is meant by Ajāti ?

P.T.O.

2. Write notes on any *two* in **50** words each : [8]

- (1) Suṣupti.
- (2) Anupalabdhi Pramāṇa.
- (3) Nature of Knowledge.
- (4) Tat tvam̐ asi.

3. Answer any *three* in **150** words each : [18]

- (1) Explain the distinction between Swapna and Turiya Avasthā.
- (2) Explain 'Ahaṁ Brahmāsmi'.
- (3) Discuss : Prescriptive interpretation of Upaniṣadas.
- (4) Explain in brief Ajātivāda.
- (5) Explain the nature and significance of Adhyāsa.

4. Answer any *one* in **500** words : [20]

- (1) Explain fully the nature of Brahman.
- (2) Elaborate the distinction between Puruṣatantra and Puruṣavyāpāratantra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवावेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

1. कोणत्याही **सात** प्रश्नांची प्रत्येकी **20** शब्दांत उत्तरे लिहा : [14]

- (1) तुरिय म्हणजे काय ?
- (2) विश्वचा विषय काय असतो ते सांगा.
- (3) ब्रह्माचे तटस्थ लक्षण सांगा.

- (4) अध्यास—व्याख्या द्या.
- (5) अनधिगतत्व म्हणजे काय ?
- (6) वस्तुतंत्र म्हणजे काय ?
- (7) शंकराचार्यांनी स्वीकारलेली प्रमाणे सांगा.
- (8) प्रामाण्यविषयक शंकराचार्यांचे मत सांगा.
- (9) शंकराचार्यांच्या ख्यातिवादाचे (Theory of Error) नाव सांगा.
- (10) अजाति म्हणजे काय ?

2. कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी 50 शब्दांत टीपा द्या :

[8]

- (1) सुषुप्ति.
- (2) अनुपलब्धि प्रमाण.
- (3) संविताचे स्वरूप (Nature of Knowledge).
- (4) तत् त्वं असि.

3. कोणत्याही तीनांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे द्या :

[18]

- (1) स्वप्न आणि तुरिय अवस्था यांतील भेद स्पष्ट करा.
- (2) स्पष्ट करा— 'अहं ब्रह्मास्मि।'
- (3) चर्चा करा—उपनिषदांचा विधिपर अन्वयार्थ.
- (4) अजातिवाद थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (5) अध्यासाचे स्वरूप आणि औचित्य स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही एकाचे 500 शब्दांत उत्तर द्या :

[20]

- (1) ब्रह्माचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.
- (2) पुरुषतंत्र आणि पुरुषव्यापारतंत्र यातील भेद विशद करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3606]-2

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PHILOSOPHY

(PH-102 : Moral Philosophy)

(Western and Indian)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* in **20** words each : [14]

- (1) Define moral philosophy.
- (2) State Aristotle's definition of Virtue.
- (3) Give any *one* view of justice Plato has discussed.
- (4) State any formulation of categorical imperative given by Kant.
- (5) Name any *two* criteria in hedonistic calculus.
- (6) State the happiness principle proposed by Mill.
- (7) What is act-utilitarianism ?
- (8) Give any definition of meta-ethics.
- (9) Who wrote *Principia Ethica* ?
- (10) What is the nature of moral judgement according to Ayer ?

2. Write short notes on any *two* in **50** words each : [8]

- (1) Plato's concept of Justice.
- (2) Kant's notion of good will.
- (3) Rule-utilitarianism.
- (4) Searle's Naturalism.

P.T.O.

3. Answer any *three* in **150** words each : [18]

- (1) What according to Aristotle is the relation between virtue and happiness ?
- (2) State and discuss Mill's utilitarianism.
- (3) Why is Hare called prescriptivist ?
- (4) What does Moore understand by 'naturalistic fallacy' ? How, according to him, is Mill guilty of it ?
- (5) State and explain Stevenson's emotivism.

4. Answer an essay on any *one* in **500** words : [20]

- (1) Plato's views on Justice.
- (2) Kant's theory of moral law.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवावेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पाहावी.

1. कोणत्याही **सात** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **20** शब्दांत लिहा : [14]

- (1) नीतितत्त्वज्ञानाचे लक्षण द्या.
- (2) अॅरिस्टॉटलकृत सद्गुणाचे लक्षण सांगा.
- (3) प्लेटोने चर्चिलेल्या न्यायविषयक कोणत्याही **एक** उपपत्तीचे नाव सांगा.
- (4) कांटप्रणित निरुपाधिक आदेशाची कोणतीही **एक** मांडणी सांगा.

- (5) सुखवादी कलनाचे कोणतेही **दोन** निकष सांगा.
- (6) मिलप्रणित सुखतत्त्व सांगा.
- (7) कृतीउपयुक्ततावाद म्हणजे काय ?
- (8) परानीतिशास्त्राचे कोणतेही **एक** लक्षण सांगा.
- (9) 'प्रिन्सिपिया एथिका' ग्रंथ कोणी लिहिला ?
- (10) एअरच्या मते नैतिक विधानाचे स्वरूप कसे असते ?

2. कोणत्याही **दोना**वर प्रत्येकी **50** शब्दांत टिपा लिहा : [8]

- (1) प्लेटोची न्यायसंकल्पना.
- (2) कांटची शुभसंकल्पविषयक कल्पना.
- (3) नियम उपयुक्ततावाद.
- (4) सल यांचा निसर्गवाद.

3. कोणत्याही **तीन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **150** शब्दांत लिहा : [18]

- (1) अँरिस्टॉटलच्या मते सद्गुण आणि सुख यांच्यामधील संबंध कशा प्रकारचा असतो ?
- (2) मिलच्या उपयुक्ततावादाची मांडणी आणि चर्चा करा.
- (3) हेअर यांना शिफारसवादी का म्हणतात येते ?
- (4) मूर यांना निसर्गवादाच्या दोषाने काय अभिप्रेत आहे ? त्यांच्या मतानुसार मिलना निसर्गवादाचा दोष कसा लागू होतो ?
- (5) स्टिब्लन्सन यांच्या भावनावादाची मांडणी व स्पष्टीकरण करा.

4. कोणत्याही **एक** विषयावर **500** शब्दांत निबंध लिहा : [20]

- (1) प्लेटोचा न्यायविषयक दृष्टिकोन.
- (2) कांटची नैतिक नियमविषयक संकल्पना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—2

[3606]-23

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PHILOSOPHY

(PH 212 : Open Course : Many-valued Logic and Modal Logic)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *seven* in **20 words each :** [14]

- (1) When is a system rival to C_2 ?
- (2) State any *two* supplementary systems of C_2 .
- (3) State primitive operators of B_3 .
- (4) State the truth-table for necessity as developed by Lukasiewicz.
- (5) What is 'T' in L_3 ?
- (6) State whether ' $\alpha \supset \alpha$ ' is a tautology in K_3 .
- (7) What is meant by designated truth-values ?
- (8) What is 'S' containment ?
- (9) What is a tautology ?
- (10) What is the characteristic feature of truth-table for weak correctives in k_3 .

P.T.O.

2. Write notes on (any *two*) in **50** words each : [8]
- (1) The Law of Excluded middle in L_3 .
 - (2) The rule of extension for implication.
 - (3) Internal assertion in B_3 .
 - (4) T-containment.
3. Answer any *three* in **150** words each : [18]
- (1) Explain the relationship between antidesignated truth-values and tautology.
 - (2) State the guiding principles of L_3 .
 - (3) Give basic truth-tables of K_3 for conjunction, disjunction and implication.
 - (4) Explain in brief the techniques of many-valued generalization of two-valued logic.
 - (5) State the technique for extending any given n -valued logic into an $(n + 1)$ -valued logic.
4. Answer any *one* in **500** words : [20]
- (1) State and discuss the basic structure of B_3 .
 - (2) Discuss whether the adaptation of a deviant system of logic compels one to reject the law of contradiction.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3606]-3

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PHILOSOPHY

(PH-103 : Sāmkhya Yoga)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* in **20 words each :**

[14]

- (1) Who composed Sāmkhyakarikas ?
- (2) What are the *three* constituents of Prakṛti ?
- (3) Which Pramānas do Sāmkhya accept ?
- (4) State the types of Duḥkha.
- (5) What is the role of Manas according to Sāmkhya ?
- (6) What are the characteristics of Sattva guṇa ?
- (7) State the evolutes of Prakṛti.
- (8) What are the characteristics of Puruṣa ?
- (9) What are the Tanmatras ?
- (10) What is the theory of causation advocated by Sāmkhya ?

P.T.O.

2. Write on any *two* in **50** words each : [8]
- (1) Samkhya concept of Kaivalya.
 - (2) Andha-Pangu Nyāya.
 - (3) Meaning of 'Sāṃkhya'.
 - (4) Antahkarana.
3. Explain any *three* in **150** words each : [18]
- (1) Sāṃkhya arguments for plurality of Puruṣa.
 - (2) Sāṃkhya arguments for Satkāryavāda.
 - (3) Nature of Manas.
 - (4) Arguments for the existence of Prakṛti.
4. Answer any *one* question in **500** words : [20]
- (1) Explain the relationship between Prakṛti and Puruṣa and bring out the problems involved in it.
 - (2) Explain fully the evolution of Prakṛti and state the nature of the evolutes.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवावेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

1. प्रत्येकी **20** शब्दांत कोणत्याही सातांची उत्तरे लिहा : [14]
- (1) सांख्यकारिका कोणी रचल्या ?

- (2) प्रकृतीचे तीन घटक कोणते ?
- (3) सांख्य कोणती प्रमाणे स्वीकारतात ?
- (4) दुःखाचे प्रकार सांगा.
- (5) सांख्यांच्यामते मनाचे कार्य काय आहे ?
- (6) सत्त्वगुणाची वैशिष्ट्ये कोणती ?
- (7) प्रकृतीपासून कोणती तत्वे उत्क्रांत होतात ?
- (8) पुरुषाची वैशिष्ट्ये कोणती ?
- (9) तन्मात्रा म्हणजे काय ?
- (10) सांख्यांनी कारणविषयक कोणती उपपत्ती पुरस्कारलेली आहे ?

2. कोणत्याही दोहोंवर प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा :

[8]

- (1) सांख्यांची 'कैवल्य' संकल्पना.
- (2) अंध-पंगु न्याय.
- (3) 'सांख्य' चा अर्थ.
- (4) अंतःकरण.

3. प्रत्येकी 150 शब्दांत कोणत्याही तिहींचे स्पष्टीकरण करा :

[18]

- (1) पुरुषबहुत्वासाठी सांख्यांचे युक्तिवाद.
- (2) सांख्यांचे सत्कार्यवादासाठीचे युक्तिवाद.

(3) 'मनस्' चे स्वरूप.

(4) प्रकृतीच्या अस्तित्वासाठीचे युक्तिवाद.

4. 500 शब्दांत कोणत्याही एकाचे उत्तर लिहा :

[20]

(1) पुरुष आणि प्रकृती यांच्या संबंधाचे स्पष्टीकरण करून त्यातील समस्या विशद करा.

(2) प्रकृतीच्या उत्क्रांतीची प्रक्रिया पूर्ण स्पष्ट करा व उत्क्रांत तत्वांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3606]-7

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

PHILOSOPHY

(PH-107 : Plato)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* in **20 words each :** [14]

- (1) Give any *one* definition of virtue as stated by Meno.
- (2) Give an example of analogy from the dialogue Meno.
- (3) How does Plato describe the nature of thought ?
- (4) How does Plato interpret Protagoras doctrine that man is the measure of all things ?
- (5) Who said that everything is in flux ?
- (6) What according to Plato is the role of Philosophy ?
- (7) Explain the term 'Philosopher King'.
- (8) What are the characteristics of knowledge ?
- (9) State Plato's concept of Soul.
- (10) Give a definition of Philosophy.

2. Write notes on any *two* in **50 words each :** [8]

- (1) Plato on Wisdom.

P.T.O.

(2) Sophist Philosophy.

(3) Laws of thought

(4) Idea of form.

3. Answer any *three* in **150** words each : [18]

(1) State Plato's views regarding the problem 'Can virtue be taught'.

(2) Bring out the Socrates' role as a midwife.

(3) What is the function of Philosophy ? Discuss in the light of the dialogue Republic.

(4) Discuss the distinguishing features of Plato's dialogue.

(5) Explain Plato's views on Ideal State.

4. Answer any *one* question in **500** words : [20]

(1) Discuss in detail the nature and importance of knowledge as recollection.

(2) Explain Plato's criticism of the doctrine of knowledge as true belief.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवावेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पाहावी.

1. कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **20** शब्दांत लिहा : [14]

(1) मिनीने सांगितलेल्या सद्गुणांच्या व्याख्येपैकी कोणतीही **एक** व्याख्या लिहा.

- (2) मिनी या संवादातील रूपकाचे उदाहरण द्या.
- (3) प्लेटो विचारांचे स्वरूप कसे वर्णन करतो ?
- (4) प्रोटॅगोरसच्या 'मानव हा सर्व गोष्टींचा मापदंड आहे' या तत्वाचा प्लेटो कसा अन्वयार्थ लावतो ?
- (5) प्रत्येक वस्तू ही प्रवाही असते असे कोण म्हणाले आहे ?
- (6) प्लेटोच्या मतानुसार तत्त्वज्ञाची भूमिका काय असते ?
- (7) 'तत्त्वज्ञ राजा' हे पद स्पष्ट करा.
- (8) ज्ञानाची वैशिष्ट्ये कोणती ?
- (9) प्लेटोची आत्म्याविषयक संकल्पना सांगा.
- (10) तत्त्वज्ञानाची व्याख्या सांगा.

2. कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 50 शब्दांत टीपा लिहा : [8]

- (1) शहाणपणा
- (2) सोफिस्टांचे तत्त्वज्ञान
- (3) विचाराचे नियम
- (4) आकाराची कल्पना.

3. कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दात लिहा : [18]

- (1) 'सद्गुण हा शिकविला जाऊ शकतो का ?' या प्रश्नाविषयी प्लेटोचे विचार सांगा.
- (2) सॉक्रेटिसची सुईण म्हणून भूमिका स्पष्ट करा.
- (3) तत्त्वज्ञानाचे कार्य काय आहे ? रिपब्लिक या संवादाच्या आधारे चर्चा करा.

- (4) प्लेटोच्या संवाद पद्धतीची गुण वैशिष्ट्ये सांगा.
- (5) प्लेटोचे आदर्श राज्याविषयीचे विचार स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही एका विषयावर 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) ज्ञानाचे अभिज्ञान म्हणून स्वरूप आणि महत्त्व यांची सविस्तर चर्चा करा.
- (2) 'ज्ञान म्हणजे सत्य विश्वास' या व्याख्येवरची प्लेटोची टीका स्पष्ट करा.